

11. Офіційні результати виборів до Верховної Ради України // Голос України. – 2007. – 27 жовтня.
12. Спектор Ю. Байдужість // Народний депутат. – 2009. – № 52. – С. 64–65.
13. Щорічне послання Президента України Віктора Ющенка про внутрішнє і зовнішнє становище України. 31 березня 2009 р. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/13362.html>
14. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України». – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/content/const_projekt.html
15. Ворошилов О. Конституционный процесс в Украине на современном этапе // Україна: Факти. Події. Коментарі. – 2009. – № 8. – С. 5–19.
16. Пристрасті навколо двох палат // Вечірній Київ. – 2009. – 1 квітня. – № 41. – С. 2.
17. Двопалатний парламент: світовий досвід та українські реалії: Монографія / За ред. О.Фісуна. – Х.: Золоті сторінки, 2008. – 200 с.

ŻYCIE POLITYCZNE MNIJSZOŚCI ROSYJSKIEJ W WOJEWÓDZTWIE POLESKIM W DWUDZIESTOLECIU MIĘDZYWOJENNYM

Andrzej Smolarczyk

Politechnika Białostocka, Białostok, Polska

Mniejszość rosyjska zamieszkująca województwo poleskie nie posiadała do 1926 r. jednolitej organizacji politycznej o wyraźnym programie, która reprezentowałaby legalnie środowisko rosyjskie. W pierwszych latach istnienia II Rzeczypospolitej Rosjanie na ogół nie uczestniczyli w życiu politycznym. W większych ośrodkach najpopularniejszą formą aktywności politycznej było uczestnictwo w konspiracyjnych grupach monarchistycznych. Głównym celem istnienia nielegalnych kół monarchistycznych było utrzymywanie członków w gotowości bojowej na wypadek wybuchu powstania antybolszewickiego, w Związku Radzieckim, utrzymywanie stałych kontaktów z emigracją rosyjską we Francji i na Bałkanach oraz podtrzymywanie nacjonalizmu rosyjskiego wśród ludności rosyjskiej. Członkowie rekrutowali się głównie z byłych wojskowych armii carskiej [3, k. 207]. W pierwszych latach po zakończeniu wojny polsko – bolszewickiej aktywność mniejszości rosyjskiej koncentrowała się na organizacji pomocy materialnej dla emigrantów. Uchwalono wtedy dobrowolny podatek na ten cel, a zebrane środki finansowe wysyłano do Rosyjskiego Komitetu Opiekuńczego w Warszawie za pośrednictwem przedstawicieli tego Komitetu w Bielsku Podlaskim lub w Białymstoku. Przedsięwzięcie trwało do 1926 roku, gdy zostało wykryte przez władze bezpieczeństwa. Zakonspirowana działalność kół monarchistycznych w zachodnich powiatach województwa poleskiego zanikała i przenosiła się do legalnych organizacji: Rosyjskiego Zjednoczenia Narodowego i Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności [3, k. 208].

Pierwszą legalną organizacją polityczną mniejszości rosyjskiej było powstałe 24 marca 1926 r. Rosyjskie Zjednoczenie Narodowe w Polsce (Roskoje Narodnoje Objedinenije) [1, s. 222]. Wkrótce po legalizacji przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych partia rozpoczęła działalność w województwie poleskim. Komitet Organizacyjny mianował w dniu 4 kwietnia 1926 r. Pawła Korola pełnomocnikiem RNO na Polesie. Wśród współpracowników Korola znaleźli się: Piotr Archipienko, Bazyli Kluk i Jan Klujew. Struktura partii w terenie została zbudowana na sieci organizacyjnej oddziałów Rosyjskiego Towarzystwa Dobroczynności. Paweł Korol i Piotr Archipienko cieszyli się ogromnym szacunkiem w całej społeczności

rosyjskiej, a zwłaszcza w Brześciu gdzie mieszkali. Paweł Korol został wybrany również na prezesa Rady Naczelnej Stronnictwa, co jeszcze wydatnie wzmocniło jego wpływy w partii. Intensywnemu zwiększaniu wpływów Rosyjskiego Zjednoczenia Narodowego w województwie poleskim pomagało wsparcie zakonspirowanych placówek monarchistów, którzy masowo zaczęli wstępować w szeregi partii [3, k. 29]. Poparcie monarchistów było tak duże, że najsilniejsze koło monarchistyczne działające w Pińsku do 1928 r. uległo samorozwiązaniu wskutek odpływu jego członków do RNO. W ciągu niespełna roku Rosyjskie Zjednoczenie Narodowe w województwie poleskim posiadało 3200 zarejestrowanych członków i ponad 1500 sympatyków [3, k. 211; 4, s. 291]. Tak intensywną działalność propagandową należy tłumaczyć zbliżającymi się w marcu 1928 r. wyborami do sejmu [3, k. 211].

W grudniu 1926 r. kierownictwo Zjednoczenia założyło w Brześciu Klub Poselski, w którym skupiało się życie towarzyskie brzeskiej inteligencji. RNO zorganizowało jednocześnie kilka bibliotek we wsiach: Tryszyn, Wielkoryta, Moknany, Przyborowo, Małoryta oraz biblioteki miejskie w Wysokim Litewskim (powiat brzeski), Janowie (powiat drohicki) i Kobryniu. Celem bibliotek było rozwijanie rosyjskiej tożsamości narodowej. Książki wypożyczono z oddziału brzeskiego RTD (około 1500 tomów), którego Paweł Korol był prezesem [3, k. 211].

Zbliżające się wybory zwiększały aktywność partii na terenie województwa. W Pińsku i w Samach utworzono oddziały lokalne organizacji – rady powiatowe. Na konferencji partyjnej w Brześciu 10 grudnia 1927 r. wyznaczono przedstawicieli partii na listy wyborcze. Tymoteusz Łoś kandydował w okręgu wyborczym nr 59 (Brześć – Kobryń – Kosów – Pruzana), a Aleksander Kiśłowski kandydował z okręgu nr 60 (Piński – Łuniniec – Samy – Stolin) oraz z powiatu drohickiego (należał do okręgu nr 59).

Program wyborczy RNO przedstawiał się następująco: 1. upelnorolnienie chłopstwa na terenach wschodnich i walka z osadnictwem; 2. tani kredyt długoterminowy na cele parcelacji i komasacji; 3. osuszenia Polesia na koszt państwa; 4. podniesienie poziomu życia ludności chłopskiej i robotniczej w województwach wschodnich; 5. szkolnictwo rosyjskie i obowiązkowa nauka języka rosyjskiego w polskich szkołach publicznych na terenach wschodnich; 6. ochrona tradycji Cerkwi prawosławnej i nie wciąganie jej w rozgrywki polityczne; 7. obniżenie podatków na wyniszczonych wojną wschodnich terenach wiejskich [2, k. 29–30].

W obu okręgach wyborczych na Polesiu Paweł Korol jako najpopularniejszy działacz rosyjski zajmował pierwsze miejsce na liście nr 20 (Lista Ruska). Aleksander Kiśłowski i Tymoteusz Łoś nadzorowali kampanię wyborczą. Poparcia RNO udzieliło duchowieństwo prawosławne, które wbrew zarządzeniu arcybiskupa pińskiego Aleksandra agitowało podczas nabożeństw w cerkwiach. Na listę nr 60 Rosyjskie Zjednoczenie Narodowe zdobyło 16.849 głosów, co przełożyło się na jeden mandat (połowę głosów oddali mieszkańcy Dawidgródka i Łunińca) [3, k. 214].

Sukces wyborczy nie przyczynił się do ożywienia działalności RNO. Klub Poselski założony w Brześciu, który miał stać się centrum życia rosyjskiego stał się kasynem gry w karty. Biblioteki założone przez partię pozostały tylko w Brześciu, Małorycie i Przyborowie (ta ostatnia przeniesiona została do Tomaszówki w powiecie brzeskim). W roku 1929 utworzone jeszcze bibliotekę w Wołczynie. Biblioteka w Janowie spłonęła podczas pożaru miasta i nie została już odbudowana. Pozostałe biblioteki zostały zamknięte z powodu niskiego czytelnictwa [3, k. 214].

Na przełomie roku 1929/1930 Rosyjskie Zjednoczenie Narodowe zainicjowało w województwie poleskim przedsięwzięcie polegające na obłożeniu się podatkiem narodowym, który miał być wykorzystany m. in. na opłacenie kosztów procesu o rewindykację

dóbr cerkiewnych, który wytoczył episkopat rzymsko-katolicki. Akcja miała duże poparcie zwłaszcza wśród starszej ludności wyznania prawosławnego. Została poparta przez duchowieństwo prawosławne. Przedsięwzięcie nie spotkało się z większym odzewem ze strony społeczności rosyjskiej, która popierając akcję, nie kwapiła się do jej finansowania. Wielu działaczy RNO z Pawłem Korolem na czele nie uznawało autokefalii Cerkwi prawosławnej i nie uznawało metropolity Dionizego za głowę tej Cerkwi.* Spotkało się to z interwencją arcybiskupa pińskiego Aleksandra, który w ukazie z dnia 28 czerwca 1930 r. zażądał od Pawła Korola złożenia wyznania wiary, a do złożenia oświadczenia zakazał mu występowania w prasie w charakterze przedstawiciela prawosławia. Powyższe wydarzenia zniechęciły część społeczności rosyjskiej do Pawła Korola i do całej RNO [3, k. 215–216].

Rosyjskie Zjednoczenie Narodowe w 1932 r. według danych pełnomocnika okręgowego liczyło 180 członków rzeczywistych. RNO prowadziło 4 biblioteki w powiecie brzeskim (Brześć, Małoryta, Tomaszówka i Wołczyn). Pełnomocnikiem okręgowym na województwo poleskie był Piotr Archipienko. Przy pełnomocniku funkcjonowała Rada Okręgowa, do której wchodził: Mikołaj Iljin, Mikołaj Kotowicz, Mikołaj Sienkiewicz i Dymitr Bielous [3, k. 216].

Na początku lat trzydziestych wpływy Rosyjskiego Zjednoczenia Narodowego zaczęły słabnąć. Umacnianie się wpływów sanacji zachęciło część działaczy rosyjskich do szukania porozumienia z obozem władzy. Wydawana przez F. Kotlarewskiego w Wilnie *Nasza Żyćń* oraz *Nasze Wremia* opierając się na wynikach wyborów w województwie Poleskim, w cyklu artykułów domagały się oficjalnego uznania społeczności rosyjskiej za „zwartą mniejszość narodową w Polsce”. W tym celu zorganizowano w Brześciu 21 i 22 listopada 1931 r. pierwsze posiedzenie Rady Związku Organizacji Mniejszości Rosyjskiej.** Inicjatywa ta miała skonsolidować środowiska rosyjskie i zachęcić je do współpracy z polskim rządem. Nazbyt lojalny stosunek Związku Organizacji Mniejszości Rosyjskiej do władz polskich spowodował nieprzychylny do niego stosunek mniejszości rosyjskiej. Prezesowi Związku Organizacji Mniejszości Rosyjskiej B. Pimonowowi zarzucano, że został wybrany do sejmu z listy BBWR. On sam uważał tarcia w środowisku rosyjskim jako rezultat osobistych ambicji byłego posła Mikołaja Sieriebriannikowa i Pawła Korola, którzy nie mogli pogodzić się z tym, że to nie któryś z nich sprawował tę funkcję [3, k. 216]. Organizacja nie zdobyła szerszego uznania wśród mniejszości rosyjskiej, nie zdołała też zdobyć uznania rządu polskiego. Władze państwowe ze względu na małą liczebność społeczności rosyjskiej nie czuły w niej zagrożenie i nie dostrzegały potrzeby uznawania jej za zwartą mniejszość narodową. Środowiska rosyjskie nie miały też poparcia ze strony Związku Radzieckiego, co jeszcze bardziej uspokajało polski rząd [4, s. 291].

W drugiej połowie 1928 r. we wschodnich powiatach województwa poleskiego (powiat luniniecki i stoliński) władze bezpieczeństwa wykryły kolportaż antybolszewickich materiałów propagandowych, wydawanych przez Bractwo Russkiej Prawdy. Ulotki, broszury i odezwy propagandowe były przesyłane z zagranicy. Przeprowadzone śledztwo wykryło w Pińsku dwóch przedstawicieli organizacji: O. Trybucy-Adamowicza i Konstantego Piotrowskiego. Prowadzili oni zbiórkę pieniężną na rzecz Funduszu Wyzwolenia Rosji (ROK), zbierając w ciągu roku 2.330 denarów jugosłowiańskich. Śledztwo ujawniło również koło monarchistyczne w Pińsku, które było podporządkowane centrali rosyjskiego ruchu monarchistycznego w Paryżu (generał Miller) i w Belgradzie (generał Adamowicz i Sergiusz Paleolog).

* Paweł Korol wraz z byłym senatorem W. Bohdanowiczem: złożyli oficjalne oświadczenie wojewodzie poleskiemu, iż za głowę Kościoła prawosławnego uznają patriarchę moskiewskiego.

** Brześć stał się w tym okresie centrum kulturalnym i politycznym mniejszości rosyjskiej w Polsce i w prasie rosyjskiej był określany „najsilniejszym ośrodkiem życia rosyjskiego w Polsce”.

W Pińsku w lutym 1932 r. odbył się zjazd wychowanków byłego korpusu kadetów zamieszkałych w powiecie pińskim. Zjazdowi przewodniczył ksiądz Oboleński. Monarchiści restytuowali swoją organizację.

Działalność rosyjskich kół monarchistycznych na Polesiu nie przejawiała szerszej aktywności politycznej. Cieszyła się jednak uznaniem i szacunkiem inteligencji rosyjskiej, która udzielała im wsparcia materialnego i moralnego [3, k. 209].

Epizodem w rosyjskim życiu politycznym na Polesiu, które władze bezpieczeństwa określały jako aferę, było przybycie jesienią 1931 r. do Pińska Dziewała Bek-Babiejewa. Podawał się on za byłego atamana kozaków kubańskich. Człowiek ten szybko zdobył dużą popularność wśród miejscowych Rosjan. W marcu 1932 r. wraz z kilkoma byłymi wojskowymi założył Związek Wolnego Kozactwa. Nowoutworzona organizacja polityczna uzyskała subwencje finansowe od wysokiego komisarza Ligi Narodów do spraw emigrantów rosyjskich w Polsce - Gallatiego. Władze bezpieczeństwa oskarżyły Bek-Babiejewa o zdefraudowanie ponad 2 tys. franków szwajcarskich przekazanych stworzonej przez niego organizacji. Wszczęto przeciwko niemu dochodzenie i wydano orzeczenie, że jako cudzoziemiec nie miał dłużej prawa przebywać w Polsce. Gdy Dziewała Bek-Babiejew wyjechał do Warszawy rzekomo podjąć dalszą zapomogę od komisarza Gallatiego „stanica” wolnego kozactwa w Pińsku rozpadła się. Pozostali w Pińsku członkowie zarządu złożyli oświadczenie, iż zostali wprowadzeni w błąd przez aferzystę Bek-Babiejewa, któremu zależało jedynie na zdobyciu gotówki. Wraz z ich wycofaniem się z organizacji, przestała ona istnieć. Aparat bezpieczeństwa dążył do zdeprecjonowania Dziewały Bek-Babiejewa i podjętej przez niego inicjatywy. Całe jego przedsięwzięcie określano jako pospolitą aferę, która była „dowodem niezmiernej łatwości podjęcia jakiegokolwiek akcji o zabarwieniu narodowo-rosyjskim na tym terenie i zjednania dla niej zwolenników [3, k. 210].

LITERATURA

1. Chałupczak H., Browarek T. Mniejszości narodowe w Polsce 1918-1995. – Lublin, 2000.
2. Opisanie rosyjskiej mniejszości narodowej w województwie poleskim. Ruch polityczny, Państwowe Archiwum Obwodu Brzeskiego w Brześciu (PAOB), sygn. f. 1, o. 9, d. 1182, k. 29.
3. Rosjanie na Polesiu. Liczebność, rozmieszczenie i charakterystyka ogólna, PAOB, sygn. f. 1, o. 9, d. 1182, k. 207.
4. Śleszyński W. Bezpieczeństwo wewnętrzne w polityce państwa polskiego na ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej. – Warszawa, 2007.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИЗИС В ЛИТВЕ

Й. Сребалюс

Вильнюсский технический университет им. Гедиминаса, Вильнюс, Литва

Сущность экономического кризиса

Экономический кризис в Литве можно рассматривать как проявление всеобщего свойства энтропии систем. Доцент ВГУ Р. Калинаускас в своей монографии „Энерго-энтропийные основы человечности” определил объективную функцию энтропии, как одной из закономерных сил термодинамики, обеспечивающей человечность общественного бытия людей [1, с. 16]. В реальных системах любые энергетические изменения приводят к росту энтропии, в том числе к кризисам общественного воспроизводства энергии и информации, культурной и технологической памяти. Если граждане